

חשוון התשס"ח

בס"ד

קניית מערת המכפלה

לפרשת חיי שרה (ע"פ שיעורו של הרב אלחנן סמט)

1. בראשית כ"ג, יז-יח

(י"ט) ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערת שדה המכפלה על פני ממרא הוא חברון בארץ כנען (כ) ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחזת קבר מאת בני חת.

ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו.

חתימה שנייה (כ)

ויקם

השדה והמערה אשר בו

לאברהם לאחזת קבר מאת בני חת.

חתימה ראשונה (יז-יח)

ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא

השדה והמערה אשר בו

וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו.

2. רשב"ם על בראשית פרק כג פסוק יח

והמערה אשר בו לך נתתיה; לעיני בני-עמי נתתיה לך, קבר מתך. **יב** וישתחו, אברהם, לפני, עם הארץ. **יג** וידבר אל-עפרון באזני עם-הארץ, לאמר, אך אם-אתה לו, שמעני: נתתי כסף השדה, קח ממני, ואקברה את-מתי, שמה. **יד** וישע עפרון את-אברהם, לאמר לו. **טו** אדני שמעני, ארץ ארבע מאות שקל-כסף ביני ובינך מה-הוא; ואת-מתך, קבר. **טז** וישמע אברהם, אל-עפרון, וישקל אברהם לעפרון, את-הכסף אשר דבר באזני בני-חת--ארבע מאות שקל כסף, עבר לסחר. **יז** ויקם שדה עפרון, אשר במכפלה, אשר, לפני ממרא: השדה, והמערה אשר-בו, וכל-העץ אשר בשדה, אשר בכל-גבלו סביב. **יח** לאברהם למקנה, לעיני בני-חת, בכל, באי

6. בראשית כ"ה ט'-י'

אל מערת המכפלה אל שדה עפרון... השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת.

7. בראשית מ"ט, כט-לב

קברו אתי אל אבתי, אל המערה אשר בשדה עפרון החתי... אשר קנה אברהם את השדה מאת עפרון החתי לאחזת קבר... מקנה השדה והמערה אשר בו מאת בני חת.

8. הרב אלחנן סמט

"אברהם מציין בראש דבריו את מעמדו כגר ותושב, משום שבעובדה זו טמון הקושי שבבקשתו, שהרי הוא מבקש לקנות קרקע שתהא לו אחוזה, דהיינו: שתהא בבעלותו הגמורה ותעבור בירושה לבניו.

(יח) לאברהם למקנה - קם לאחר נתינת הכסף כדכתיב ונתן הכסף וקם לו אבל לאחזת קבר מאת בני חת לא קם והחזק לאברהם עד שקבר שרה אשתו אז ויקם לאחזת קבר מאת בני חת:

3. רשב"ם

אף על פי שבשאר נשים לא נתפרשו ימי חייהן, בשרה הוצרך לפרש. בשביל שהוצרך להזכיר מיתתה בשביל קניין המערה.

4. בראשית ל"ג

(י"ט) "ויקן את חלקת השדה... במאה קשיטה".

5. בראשית כ"ג

ג ויקם, אברהם, מעל, פני מתו; וידבר אל-בני-חת, לאמר. ד גר-ותושב אנכי, עמכם; תנו לי אחזת-קבר עמכם, ואקברה מתי מלפני. ה וישע בני-חת את-אברהם, לאמר לו. ו שמענו אדני, נשיא אלהים אתה בתוכנו--במבחר קברינו, קבר את-מתך; איש ממנו, את-קברו לא-יכלה ממך מקבר מתך. ז ויקם אברהם וישתחו לעם-הארץ, לבני-חת.

ח וידבר אתם, לאמר: אם-יש את-נפשכם, לקבר את-מתי מלפני--שמעוני, ופגעו-לי בעפרון בן-צחר. ט ויתן-לי, את-מערת המכפלה אשר-לו, אשר, בקצה שדהו: בכסף מלא יתננה לי, בתוככם--לאחזת-קבר. י ועפרון ישב, בתוך בני-חת; וישע עפרון החתי את-אברהם באזני בני-חת, לכל באי שער-עירו לאמר. יא לא-אדני שמעני--השדה נתתי לך,

14. הרמב"ן

ואחרי כן קבר אברהם את שרה - ומאז נתקיים השדה לאחוזת הקבר לו ולזרעו וזכרה זאת הפרשה להודיע מעלת ארץ ישראל על כל הארצות לחיים ולמתים ועוד לקיים דבר ה' לאברהם להיות לו נחלה:

ועוד כי רצה להודיענו מקום קבורת האבות באשר אנחנו חייבים לכבד מקום קבורת אבותינו הקדושים. ורבותינו אמרו (ב"ב טז.) שגם זה מן הנסיונות של אברהם שבקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה אותו:

ולא ידעתי טעם לדברי רבי אברהם שאומר להודיע מעלת ארץ ישראל לחיים ולמתים, ועוד לקיים לו דבר השם להיות לו נחלה, כי מה מעלה לארץ בזה כי לא יוליכנה אל ארץ אחרת לקברה, ודבר השם לאברהם על כל הארץ היה ונתקיים רק בזרעו:

14. בראשית כ"ה, ח-ט

"ויגוע וימת אברהם בשיבה טובה... ויאסף על עמיו... ויקברו אתו... אל מערת המכפלה."

15. דעתו של הרמב"ן

"ונכתבה זאת הפרשה להודיע חסדי השם עם אברהם, שהיה נשיא א-לוהים בארץ אשר בא לגור שם, והיחיד וכל העם היו קוראין לו 'אדוני', והוא לא אמר להם כן, שהיה שר וגדול. וגם בחייו קיים לו 'ואגדלה שמך והיה ברכה', ואשתו מתה ונקברה בנחלת ה'."

16. מסכת בבא בתרא דף טו ע"ב

אמר לפניו: ריבונו של עולם, שטתי בכל העולם כולו [-] 'משוט בארץ' ולא מצאתי נאמן כעבדך אברהם, שאמרת לו ('יג, יז) 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה' [רש"י: היינו דקאמר 'ומהתהלך בה' - מאותו שאמרת לו 'התהלך בארץ' אני בא], ואפילו כך, בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה עד שקנה בארבע מאות שקל כסף, ולא הרהר אחר מידותיך."

17. בְּנוּ יַעֲקֹב בְּפִירוּשׁוֹ לְסֵפֶר בְּרָאשִׁית

"התכלית של הסיפור מפורשת בדברי אברהם בעצמו. הוא מבקש אחוזת קבר לשרה אשתו שמתה עליו. **בקניין המערה לקבורת שרה אשתו, אברהם מביע את האהבה ואת הכבוד לנפטרות. בשביל דבר זה בלבד ראוי הייתה פרשה זו להיכתב.**"

במה אפוא מנמק אברהם את בקשתו לחרוג ממעמדו כגר? ראשית, בכך שמתו מוטל לפניו, וכפי שהוא מסיים את בקשתו בפסוק ד "ואקברה מתי מלפני"; שנית, בכך שאין הוא מבקש 'שדה אחוזה', דבר שיהפוך אותו ל'בעל אחוזה', שהוא ההפך מגר תושב, אלא כל בקשתו היא 'אחוזת קבר' למשפחתו. שני המשפטים שבהם פותח אברהם את דבריו יתפרשו אפוא כך:

אמנם 'גר ותושב אנכי עמכם', ואף על פי כן בקשתי שטוחה לפניכם 'תנו לי אחוזת קבר עמכם'.

הצירוף 'גר ותושב עם...' חוזר במקרא כמה פעמים. מילת היחס 'עם' מדגישה את היות הגר טפל לאלו שבקרבתם הוא חוסה, ובצירוף מילת יחס זו אף לבקשתו - "תנו לי אחוזת קבר עמכם" - מבקש אברהם לרמוז כי אין במילוי בקשה זו כדי לשנות את מעמדו הטפל כגר תושב."

9. פרופ' יהודה אליצור

"אברהם אומר דבר נורא במלים יפות "אם יש את נפשכם לקבור את מתי מלפני" כלומר לא אקבור אותו עד שתמכרו לי אחוזת קבר. בני חת לא חרגו ממסגרת האדיבות והנימוסין ולא שאלו בקול, למה לו לאדם המבקש לקבור את מתו - "כל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב". הם הבינו כי ידידם הזקן הנכבד חרג הפעם ממנהגו. הוא מנצל את מות אשתו כדי לקנות לו אחוזת שדה, אך לא הבינו למה נהג כך."

10. מלכים א' כ"א

(ב) וַיִּדְבֹר אַחְאָב אֶל נְבוֹת לֵאמֹר תֵּנֵה לִי אֶת פְּרָמֶךְ וַיְהִי לִי לְנֹן יָרֶךְ כִּי הוּא קְרוֹב אֶצְל פִּיתֵי וְאַתְנָה לְךָ תַּחֲתָיו כָּרֶם טוֹב מִמֶּנּוּ אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ אֲתֵנָה לְךָ כֶּסֶף מַחִיר זֶה:

(ג) וַיֹּאמֶר נְבוֹת אֶל אַחְאָב חֲלִילָה לִי מִיְהוָה מִתַּתִּי אֶת נַחֲלַת אֲבֹתַי לְךָ:

11. הרמב"ן

ומפני שאמר "תנו", חשבו שבקש אותה מהם במתנה, וענו אותו אינך נחשב בעינינו כגר ותושב, אבל אתה מלך, המליכך האלהים עלינו ואנחנו ואדמתנו עבדים לך, תקח כל בית הקברות שתחפוץ בו וקבור מתך שם, ויהיה לך לאחוזת קבר לעולם, כי איש ממנו לא ימנעהו ממך

12. הרד"ק בפירושו לכ"ג, ו

"ויהיה דעתם שישאל מהם, שיתן אחד מהם לו מקום בקברו לקבור את מתו. ולא כן שאל, אלא שתהיה לו אחוזה ידועה לו ולמשפחתו לקבור שם מתיהם, לא שיקבר מתו בקבר אחרים"

13. בראשית כ"ד, ג

"לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרב".